

De ontwikkeling van een 'zo normaal mogelijke' wijk in Veghel

Sinds ze ruim 175 jaar geleden neerstreken in Veghel, zijn de zusters Franciscanessen nauw betrokken bij de bewoners en de samenleving van het dorp. Nu de congregatie is gedecimeerd, hebben de zusters een deel van hun kloosterterrein beschikbaar gesteld voor andere maatschappelijke doelen. Dat werd de wijk van de toekomst LeefGoed. Geënt op het gedachtegoed van de zusters: omzien naar elkaar.

TEKST: MEYKE HOUBEN **BEELD:** LEEFgoed

Het klooster van de zusters Franciscanessen, met een enorm terrein eromheen, ligt in het hart van Veghel. Het maakt onderdeel uit van het Kloosterkwartier, dat voor de nieuwe invulling deels wordt gesloopt. Over een aantal jaren moet hier de woonwijk van de toekomst zijn gerealiseerd: een fijne leefomgeving voor een grote diversiteit aan bewoners, met veel aandacht voor sociale verbinding.

In het nieuwe plan LeefGoed Veghel blijven het moederklooster en de kapel behouden, net als de kloostertuin en de gracht. Maar de religieuze functie van de gebouwen verdwijnt. De voormalige eetzaal van de zusters wordt getransformeerd tot het Huis van de Wijk, een ontmoetingscentrum dat moet gaan functioneren als huiskamer van de wijk voor bewoners, bezoekers en cliënten. De kapel krijgt een bestemming als

LeefGoedcentrum, waar medewerkers van de gemeente Veghel, ONS welzijn en woningcorporatie Area gaan werken. Daarbij worden onderdelen uit de kapel, zoals het marmer van het voormalige altaar, hergebruikt in het interieur. Bij de invulling van de nieuwe functies blijft het gedachtegoed van de zusters – wederkerigheid, sociale betrokkenheid en aandacht voor mensen die ondersteuning nodig hebben – leidend. Er komt ook een ruimte waar de zusters in een expositie-achtige vorm hun erfgoed een plaats kunnen geven.

Jeu-de-boulesbaan

LeefGoed, een initiatief van de zusters, wordt gevormd door elf organisaties op het gebied van zorg, welzijn, wonen en leren (BrabantZorg, GGZ-OB, IBN, Labyrint zorg en werk, Area, UniK, ONS welzijn, Koning Willem I College, >>

Brabant Wonen, gemeente Meierijstad, Zenzo en de zusters). Linda Barten, accounthouder Meierijstad van maatschappelijk dienstverlener ONS welzijn, roept in herinnering hoe het plan voor LeefGoed is ontstaan. “Zo’n zeven jaar geleden gingen de zusters een samenwerking aan met Zenzo om hun gebouwen en bezittingen te herbestemmen in de traditie van de congregatie. Voor de uitvoering van het herbestemmingsproject richtten ze samen Z-enzovoorts bv op. De zusters hielden vetorecht bij de plannen. Dat hebben ze nog steeds. Hun voorwaarde is dat nieuwe functies ten goede moeten komen aan de Veghelse gemeenschap. De eerste stap was de aanleg van een indoor jeu-de-boulesbaan. Daarna kwamen er een orthopedagogisch dagcentrum van UniK en een woonvoorziening voor jongeren met psychiatrische problemen van Labyrint. Het samen in één pand wonen en verblijven van deze twee kwetsbare groepen bleek een uitdaging. Daarom werd een gebruikersoverleg georganiseerd, dat steeds groter werd. Uiteindelijk haakten de huidige elf partijen aan.”

“Het sociaal werk is de smeerolie van LeefGoed. Het ontmoetingscentrum vormt de spil: iedereen is daar welkom.”

“De samenwerking met al die partijen is niet het doel, maar het middel”, vult directeur van ONS welzijn Mariken van Woerkom aan. “Het vertrekpunt voor LeefGoed was de locatie. Door die op een goede manier te herbestemmen, voegen we iets toe aan de lokale gemeenschap. De nieuwe woonwijk wordt een mix van sociale huur, middenhuur en koopwoningen, bestemd voor jong en oud, rijk en arm, mensen met en zonder beperking. De zusters hebben een actieve een rol in het aanbod en de ontwikkeling van LeefGoed. Ze krijgen hun eigen gebouw op het terrein: Fioretti en maken gebruik van het ontmoetingscentrum voor hun maaltijden. De eerste appartementen verkeren nu in de ruwbouwfase. Naar verwachting kunnen de zusters, die nu nog maar met twintig zijn, er in april 2024 hun intrek nemen.”

‘Soepie doen’

Het vertrekpunt bij alle ontwikkelingen rondom LeefGoed Veghel is ‘omzien naar elkaar’. Dat geldt voor de invulling van wonen en welzijn, leren en werken,

zorg en ondersteuning en (be)leven en ontmoeten. “We proberen de schotten tussen alle partijen te doorbreken en samen zo goed mogelijk steun te verlenen binnen het sociale domein en het onderwijs”, verwoordt Barten het idee achter LeefGoed. “Van oorsprong stonden de zusters Franciscanessen aan de basis van het onderwijs en de zorg in Veghel. Dat leeft nog steeds door, alleen heeft het sociaal werk nu deels de functie van de religie overgenomen. Maar de waarden zijn hetzelfde gebleven: verbinden, ontmoeten, ertoe doen. Een plek die dat mogelijk maakt, is de voorwaarde voor een goede wijk. Zo’n plek is LeefGoed Veghel. En wij zijn er om daar spontane ontmoetingen te faciliteren tussen alle bewoners en gebruikers.”

Hoe dat in de praktijk uitpakt, wordt nu al steeds zichtbaarder. Zo kunnen omwonenden elke woensdag een ‘soepie doen’. Voor één euro krijgen ze een kop soep met brood en ontmoeten meteen andere buurtbewoners. Op maandag kan iedereen binnenlopen voor koffie en een praatje in het tijdelijke ontmoetingscentrum. In het eerste kwartaal van 2024 wordt het definitieve ontmoetingscentrum in de voormalige eetzaal van het klooster in gebruik genomen. Barten: “Daar komen mensen uit de wijk, cliënten van UniK en de GGZ Oost Brabant, maar ook de zusters. Op dinsdag is er een creatieve ochtend, een bewoner heeft zijn uitgebreide boekencollectie ter beschikking gesteld voor uitleen en er is geregeld een Wmo-consulent van de gemeente aanwezig.”

Voetbalkantine

“Het sociaal werk is de smeerolie van LeefGoed”, meent Van Woerkom. “Het ontmoetingscentrum vormt de spil: iedereen is daar welkom. Een beetje zoals een voetbalkantine: je komt er gelijkgestemden tegen, kunt effe zitten, maar je moet ook bardiensten draaien. En samen met sociaal werkers gaan bewoners activiteiten organiseren, die zijn samen te vatten onder de noemer kunst en cultuur, sport en bewegen en ontmoeten en beleven.”

Het onderdeel ‘leren en werken’ krijgt in LeefGoed vorm, doordat leerlingen van de zorg- en welzijnsopleidingen van het Koning Willem I College er neerstrijken voor hun studie of stage. Door al die functies te combineren en met elkaar te verbinden, ontstaat een vitalere wijk, met meer zingeving en daardoor blijere bewoners, is de gedachte. Toch gaat dat niet helemaal vanzelf, weten de collega’s van ONS welzijn uit ervaring. Barten: “Onze opbouwwerkers hebben in de wijk onderzocht waar behoefte aan was. Dat blijven we doen. Onlangs was er nog een informatieavond waar tweehonderd mensen op af kwamen. Een aantal van de bezoekers wilde graag een bridgeclub. Bij het oprichten daarvan willen ze best zelf een rol spelen, maar ze weten niet hoe.” “Er zijn genoeg vrijwilligers die de handen uit

de mouwen willen steken, maar je merkt dat het vroegere kader van het vrijwilligerswerk is weggefallen”, meent Van Woerkom. “Wij als sociaal werkers kunnen daar echt iets toevoegen. De praktijk wijst dat ook uit. Eén opbouwwerker krijgt al snel vijftig mensen in beweging.”

Fietsenwerkplaats
De vrijwilligers worden geworven onder alle bewoners en bezoekers van LeefGoed. Zo is iedere woningkoper en huurder verplicht om een bijdrage te leveren aan de wijk. Nadrukkelijk worden ook jongeren betrokken. Barten: “We hebben een fietsenwerkplaats waar een mix van dertien inwoners met en zonder psychische kwetsbaarheid fietsen onderhouden, repareren en doorverkopen. Hier snijdt het mes aan twee kanten: de deelnemers doen zinvol werk, waardoor ze zich gewaardeerd voelen. En inwoners van Veghel met een kleine beurs kunnen in de werkplaats terecht voor een goedkope fiets.”

Alles overziend zijn Van Woerkom en Barten ervan overtuigd dat het concept van LeefGoed Veghel staat voor het sociaal werk van de toekomst. Maar om de aanpak van de nieuwe wijk te laten slagen, moet er wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Barten: “Ontschotten is een must. Daarnaast moeten alle deelnemende partijen zich betrokken en verantwoordelijk voelen. Samenwerken

is de enige manier om op termijn de zorg en het sociaal werk realiseerbaar te houden. Dat vraagt om lef: partijen moeten hun eigen ego kunnen loslaten. Belangrijk is ook dat je een goede kwartiermaker hebt, die het totaalplaatje kan overzien.”

Goed leven

“Het begint ermee dat je vanuit de gemeenschap moet denken en met elkaar de bedoeling helder moet hebben”, zegt Van Woerkom. “De vraag is: wat is het beste voor de wijk? Vervolgens moet je samen blijven geloven dat alles wat je doet van belang is voor de bewoners en gebruikers. Wat dat betreft is het sociaal werk een belangrijke partner bij de (her)ontwikkeling van een wijk. Als je naar LeefGoed kijkt, zie je dat onze waarden overeenstemmen met de uitgangspunten van de zusters. Eigenlijk zijn wij als sociaal werk de specialist van het normale leven; wij maken de wereld weer ‘gewoon.’”

Als LeefGoed Veghel over een aantal jaren ‘af’ is, hoopt Barten dat het een bruisende wijk is geworden, waar mensen wonen, leren, werken en beleven. Een samenleving op zich, met een Huis van de Wijk waarbij iedereen betrokken is, waar mensen een zinvolle daginvulling hebben en waarin alle partners samenwerken. “Eigenlijk een zo normaal mogelijke wijk”, vat Van Woerkom het samen. “LeefGoed als synoniem voor goed leven.”